

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 11. august 2010

J.nr. 323-1 - dmk

Indberetning nr. 5 / 2010

Emner:

- Åbningsdebatten vedr. lagmandens redegørelse (olajtalen) i forbindelse med Lagtingets åbning den 29. juli 2010 viste, at der i landsstyret ikke er enighed om flere elementer i olajtalen, og at der kan imødeses meget vanskelige forhandlinger vedr. finansloven for 2011.
- Lagmanden tilslutter sig i olajtalen, at arbejdet med forfatningsforslaget genoptages, men siger samtidig, at koalitionen ikke vil vedtage en forfatning som står tvivl om, hvorvidt Færøerne er i rigsfællesskab med Danmark. Poul Michelsen fra Folkeflokkun, der var formand for forfatningsudvalget frem til Olaj, kan ikke tilslutte sig lagmandens udtalelser i olajtalen vedr. forfatningsforslaget.
- Tórbjørn Jacobsen, nuværende lagtingsmedlem for Republikanerne og tidligere medlem af Folketinget, har meddelt, at han ikke genopstiller ved næst valg.
- Færøerne har fastsat egenkvote for fiskeri efter makrel i 2010, efter at Færøerne ikke kunne nå til enighed om en ny aftale med EU og Norge om fordelingen af totalkvoten. Færøerne har forhøjet deres andel fra 5 pct. til 15 pct., efter at makrellens vandringmønster har ændret sig og makrellen nu gyder i færøsk farvand. Den norske fiskeriminister har reageret skarpt på den færøske enegang og det samme har EU's fiskerikommissær.
- Lakseopdrætserhvervet, der i en periode har oplevet udmærkede priser, oplever nu "himmelhøje" priser på hele ferske laks.
- Færøerne har oplevet lav produktivitetsvækst siden 1999, hvilket bl.a. forklares ved flere uheldige forhold i fiskerierhvervet.
- Der har været flere grindedrab denne sommer. Især et grindedrab i Klaksvík har fået omtale i udenlandske medier.
- Den syvende olieeftersøgningsboring ved Færøerne er påbegyndt.
- Færøerne vil beskære aktiviteterne på vejrstationen i Tórshavn, så bevillingen på finansloven kan dække betalingen til DMI.
- Regentparret kom vidt omkring under besøget på Færøerne i perioden 27. juni – 1. juli 2010.
- Rigsombudsmanden på Færøerne har udgivet to publikationer: "Beretning 2010" og "Lovregister for Færøerne 2010".

Lagmandens redegørelse i forbindelse med Lagtingets åbning den 29. juli 2010

Lagtingssamlingen 2010/2011 blev den 29. juli indledt med lagmandens åbningsredegørelse (olajtalen), hvor der i henhold til den færøske styrelsesordning redegøres for landets situation og landssty-

rets påtænkte tiltag. Rigsombudets oversættelse af olajtalen og landsstyrets lovprogram er vedlagt denne Indberetning.

I en leder fra Sosialurin den 30. juli vurderes det, at lagmanden i talen ganske vist har opfordret til at stå sammen om at løse de økonomiske udfordringer, men at han denne gang har lagt mere vægt på at spille med de partipolitiske muskler, end han tidligere har gjort, og således med flere udtalelser, bl.a. vedr. forfatningsforslaget, mere end tidligere har vist sig som partiformand end koalitionsleder. Ifølge lederen har talen derfor lagt op til politisk turbulens.

Åbningsdebatten blev i avisen Sosialurins leder den 4. august, der bar overskriften ”Folkeflokkun udenfor”, beskrevet som ret tam. Ifølge lederen var ikke den store debat eller uenighed mellem koalitionen og oppositionen, og det var til tider svært at skelne mellem, hvem der nu sidder i koalitionen og hvem der er i opposition. Folkeflokkun har således ved flere lejligheder taget afstand fra dele af olajtalen. Jákup Mikkelsen, gruppeformand for koalitionspartiet Folkeflokkun, udtalte således under åbningsdebatten, at der er meget af det, lagmanden fremførte i åbningstalen, som Folkeflokkun ikke kan tilslutte sig. Jørgen Niclasen, formand for Folkeflokkun og landsstyremedlem for udenrigsanliggender, udtalte den 2. august til Færøernes Radio, at lagmandens olajtale på flere punkter ikke har opbakning i koalitionen. Ifølge Jørgen Niclasen indeholder lovkatolet: a) sager, som man er enige om; b) sager, som man endnu forhandler om; men også c) sager, som man slet ikke har talt om i koalitionen. Folkeflokkun har konkret nævnt, at de ikke vil være med til at forhøje selskabsskatten fra 18 pct. til 20 pct., og de vil ikke være med til at nedtrappe sømandsfradraget, som der ellers er lagt op til i olajtalen.

I fortsættelse af debatten om olajtalen har der været stillet spørgsmålstejn ved koalitionen mulighed for at nå til enighed om finansloven for 2001. Jørgen Niclasen udtalte sig også herom til Færøernes Radio den 2. august, hvor han sagde, at såfremt partierne i landsstyret ikke når til enighed om noget så centralt som finansloven inden 1. oktober, så giver det ikke nogen mening at fortsætte.

Hans Pauli Strøm fra Socialdemokratiet har været endnu mere kontant i sin udmelding. Han har udtalt, at såfremt man ikke er enig om de grundlæggende ting inden 14 dage, så vil det være for sent, og så må man tage andre skridt.

Forfatningsforslaget i olajtalen

Lagmand Kaj Leo Johannesen sagde følgende om forfatningsforslaget i olajtalen:

”Forslaget til forfatning, der blev fremlagt i foråret, bortfalder nu til Olaj. Men sagen bliver taget op på ny, og det bakker jeg fuldt op om. En forfatning er grundstenen under et demokrati og skal samle nationen. Men lad mig gøre det helt klart. Denne koalition vil ikke vedtage en forfatning, som sår tvivl om, hvorvidt Færøerne er i et rigsfællesskab med Danmark. Skal vi ændre vores statsretlige situation, skal ændringerne ikke være med grundlag i juridiske tolkninger, men være baseret på politiske afgørelser og folkets vilje.”

Efter åbningsdebatten synes Socialdemokratiet og Folkeflokkun ikke at være enige i spørgsmålet om forfatningsforslaget og holdningen til lagmandens udtalelser ovenfor.

Poul Michelsen fra Folketingsgruppen, der var formand for lagtingsudvalget, der udarbejdede forslaget til en ny forfatning fremsat i foråret, udtalte den 5. august til Færøernes Radio, at han ikke kan tilslutte sig lagmandens ordvalg i olajtalen. Poul Michelsen siger, at det er det færøske folk og ingen andre, der skal afgøre, hvorledes forfatningsforholdene skal være: ”Forslaget siger, at det er folket, som beslutter, hvornår eller om vi være selvstændige, forblive i rigsfællesskabet eller lave en anden ordening, og ikke Kaj Leo Johannesen”, udtalte Poul Michelsen. Han holder fast i det oprindelige forslag.

Hans Pauli Strøm fra Socialdemokratiet, som også var medlem af udvalget, der fremsatte forårets forfatningsforslag, siger, at Socialdemokratiet fuldt ud kan tilslutte sig lagmandens ordvalg. Når nu forslaget bliver fremsat på ny, forventer Hans Pauli Strøm, at det vil lykkes at rette forslaget til på en sådan måde, at det ikke påvirker hovedindholdet.

Hans Pauli Strøm sagde den 6. august til Færøernes Radio, at det tidligere har kunnet lade sig gøre, at finde frem til politiske aftaler mellem danske og færøske myndigheder, og det på trods af, at juraen har sagt noget andet. Eksempler på dette er ifølge Hans Pauli Strøm hjemmestyreløven, overtagelesloven og loven om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler, hvor man har brudt med juraens grænser.

Lagtingsmedlem Tórbjörn Jacobsen genopstiller ikke

Tórbjörn Jacobsen, lagtingsmedlem for Republikanerne, er fra den 1. august 2010 ansat som havnemester i Runavík Kommune. I den forbindelse har han meddelt, at han stopper i politik efter indeværende valgperiodes udløb. Han stiller således ikke op til næste lagtingsvalg, der senest skal afholdes januar 2012.

Tórbjörn Jacobsen har været medlem af Lagtinget i perioderne 1998-2000 og fra 2002 og frem. Han har desuden været landsstyremedlem for kulturanliggender 2000-2001 samt landsstyremedlem for fiskerianliggender i 2008. I perioden 2001-2004 sad han i Folketinget som suppleant for daværende vicelagmand og landsstyremedlem Høgne Hoydal.

Færøerne har fastsat egen kvote for fiskeri efter makrel i 2010

Færøerne, EU og Norge har ikke kunnet nå til enighed om en fordeling af totalkvoten for makrel for 2010 og Færøerne har nu fastsat en egenkvote på 15 pct. af totalkvoten, hvilket bl.a. har medført skarpe udtalelser fra den norske fiskeriminister. Siden 1999 har Færøerne, EU og Norge ellers indgået årlige aftaler om totalforvaltning af makrel. En fast fordelingsnøgle findes ikke, men den mængde, som Færøerne hidtil har aftalt som sin del, har svaret til 5,45 pct. af totalkvoten.

Nye undersøgelser har vist, at makrellen har ændret vandringsmønster og i større grad end tidligere gyder i færøsk farvand. På den baggrund fremsatte Færøerne under forhandlingerne med EU og Norge krav om 15 pct. af totalkvoten, hvilket EU og Norge dog ikke ville gå med til. De ønskede at bibeholde den hidtidige fordeling for 2010.

Jacob Vestergaard, landsstyremedlem for fiskerianliggender, besluttede efter de resultatløse forhandlinger, hvor han bl.a. i juli var til møder i Oslo og med EU's fiskerikommissær i Bruxelles, at fastsætte en egenkvote for Færøerne på 80.000 tons makrel, svarende til 15 pct. af totalkvoten.

Forinden var fiskerierhvervet på Færøerne fremkommet med forskellige udmeldinger om det fornuftige i at fastsætte en egenkvote på 15 pct. Rederiforeningens formand Viberg Sørensen var utålmodig og ønskede en hurtig beslutning fra Jacob Vestergaard om en større egenkvote, så fiskerflåden kunne komme ud og fiske af den større kvote, som man berettiget havde krav på. Fra Foreningen Notskibe var man mere tilbageholdende og ønskede at godkende den hidtidige fordeling for 2010 og så forsøge at få større makrelkvote for 2011. Hvis man fra færøsk side fastsatte en egenkvote på 15 pct., var man fra Foreningen Notskibe bange for, at man kunne miste den såkaldte MSC-godkendelse, der er en mærkningsordning for miljøvenligt og bæredygtig fiskeri. Andre var bekymret for, om en egenkvote på 15 pct. kan medføre, at Norge ikke vil indgå aftale med Færøerne om torskekvoten i den norske del af Barentshavet, og om EU vil lade det få konsekvenser for de færøske rejekvoter ved Østgrønland. Hermed kan den økonomiske gevinst for dele af den færøske fiskeflåde ved øget fiskeri efter makrel vise sig at koste dyrt for den øvrige del af fiskeflåden. Jacob Vestergaard udtalte den 22. juli til Færøernes Radio, at han ikke er bekymret for, at EU og Norge tager skridt til tiltag mod Færøerne, men at der højst vil blive tale om en løftet pegefinger. Der er også gjort opmærksom på, at Island i mange år selv har fastsat en egenkvote uden konsekvenser.

Efter at Færøerne har fastsat en egenkvote på 15 pct., har den norske fiskeriminister på ministeriets hjemmeside skrevet, at "Det ansvarsløse fiskeri efter makrel, som Færøerne og Island står for, er en alvorlig trussel mod makrelbestanden og undergraver en bæredygtig fangst. Jeg vurderer situationen som meget alvorlig, og det har også været nævnt i samtaler med EU's fiskerikommissær.". Ifølge avisen Dimmalætting fra den 30. juli er det fra norske fiskeriministers side besluttet, at færøske skibe ikke kan lande makrel i Norge, dog undtaget 2.000 tons, som Færøerne kan fiske efter gensidig fiskeriaftale med Norge. Der har for nylig været problemer for et færøsk skib med at lande fangsten af makrel i Skotland, hvor lokale fiskere forsøgte at blokere havnen og adgangen til fiskefabrikken. De færøske skibe kan derfor forventes at skulle lande en større del af fangsten på de færøske virksomheder til en lavere pris, bl.a. på fiskemels- og fiskefoderfabrikken Havsbrún i Fuglafjørður

EU's fiskerikommissær har for nylig også udtalt sig kritisk om sagen. Ifølge avisen Dimmalætting fra den 10. august har fiskerikommissæren udtalt, at hvis det ikke lykkes at få løst makrelsagen med Færøerne (og Island) gennem forhandlinger, så vil det slet ikke være givet, at EU overhoved vil indgå en fiskeriaftale for 2011 med Færøerne (og Island).

Lakseopdrætserhvervet oplever fortsat gode tider

Ifølge avisens Sosialurin fra den 9. juli er priserne på fersk laks fra Færøerne "himmelhøje" i øjeblikket. For et halv år siden fik de færøske opdrætsvirksomheder, der sælger hele ferske laks, i gennemsnit 25-27 kr. pr. kg. laks, hvilket man anså for en udmærket pris. Den seneste tid har prisen været helt oppe på 38-40 kr. pr. kg. Der er tale om prisstigninger på både det europæiske og amerikanske marked. Det amerikanske marked efterspørger især store ferske laks over 6 kg., der især ender som sushi på de amerikanske restauranter.

Den gode pris forklares bl.a. ved, at det chilenske opdrætserhverv endnu ikke er kommet ordentlig på fode igen og at efterspørgslen efter fisk til sushi generelt er stigende. Nogle særlige færøske forhold har dog også betydning for den gode pris, ifølge den færøske fiskeeksportvirksomhed Salmex.

Den færøske regulering af opdrætserhvervet giver gode resultater og gode fisk, men også fiskefoderet fra den færøske virksomhed Hávsbrun, der har ord for at være et helbredsmæssigt godt produkt, da det bidrager til et højt indhold af Omega-3-fedtsyrer i laksen, har betydning for markedsføringen af færøsk laks.

Lav produktivitetsvækst siden 1999

Ifølge en redegørelse fra Landsbanki Føroya er der tegn på, at produktivitetsvæksten har været lav på Færøerne de seneste 10-11 år, hvis man sammenligner med nabolandene.

Landsbanki Føroya har med udgangspunkt i opgørelser fra Hagstova Føroya (Færøernes Statistik) af BNP, antal lønmodtagere og prisudvikling analyseret sig frem til, at den årlige produktivitetsvækst i gennemsnit har været 0,5 pct. om året i perioden 1999-2009. Produktivitetsvæksten har i flere af nabolandene ligget mellem 1 og 2 pct. årligt.

Der er ifølge Landsbanki Føroya flere forhold i fiskerierhvervet, som hæmmer produktivitetsvæksten. Bl.a. nævnes det, at fangsttrykket de seneste 15 år i gennemsnit har været to gange det fangsttryk, som havde medført størst økonomisk og biologisk fremgang. Det er desuden vanskeligt for nye deltagere at få adgang til fiskerierhvervet og mere lønsomt fiskeri har svært ved at presse mindre lønsomt fiskeri ud af markedet og fiskerierhvervet. Det er bestemmelser i lov om erhvervsmæssigt fiskeri, bl.a. adgangen til fangstilladelser, som hindrer fiskerierhvervet i at tilpasse sig nye om ændrede omstændigheder, vurderer Landsbanki Føroya.

For ressourceerhvervene under et, det vil især sige fiskeri og fiskeopdræt, er produktiviteten direkte faldet med i gennemsnit 2,3 pct. om året i perioden 1999-2010.

Flere grindedræb på Færøerne denne sommer

De seneste to måneder er der fanget syv flokke grindehvaler på Færøerne, i alt 747 hvaler. I 2008 blev der ikke fanget grind på Færøerne, og i 2009 blev der fanget tre grindeflokke med i alt 310 hvaler.

Især et grindedræb i Klaksvík i juli måned har ført til debat om grindedræb og fået omtale i udenlandske medier. Det er drabet i Klaksvík, der blev dækket og omtalt af en person fra organisationen Sea Shephard, der har fået udenlandske medier til at interessere sig for grindedræb på Færøerne. Grindfangsten på Færøerne er således blevet omtalt i den engelske avis The Sun (<http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/3074626/Brutal-slaughter-of-pilot-whales.html>)

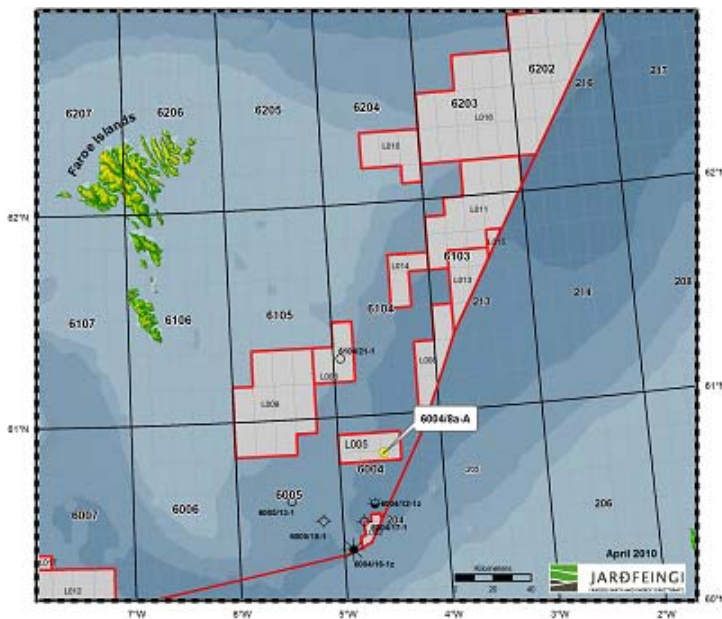
Ifølge flere på Færøerne forløb drabet heller ikke tilfredsstillende, bl.a. var der for lidt plads på fangstpladsen i Klaksvík til, at de 228 hvaler kunne aflives hurtigt.

Jørgen Niclasen, landsstyremedlem for udenrigsanliggender, har den 21. juli udtalt sig til avisen Sosialurin om protesterne mod grindedræb. Han siger til avisen, at Færøerne skal holde fast ved traditionerne, for det vinder man mest ved, og at Færøerne har været ude for en medie-hetz siden først i 80'erne, men at det ikke har gjort fra eller til. Han oplyser desuden til avisen, at landsstyret i perioder får op imod 600 protestbreve om ugen, som bliver besvaret med, at grindefangst er en færøsk tradition, at grindebestanden ikke er truet og at grinden jages og slagtes så human som muligt.

Olieeftersøkningsboring ved Færøerne

Den 23. juli påbegyndtes den syvende eftersøkningsboring på færøsk sokkel med ENI som operatør. Den første boring fandt sted i 2001. Licenshaverne er ENI Denmark BV (30 pct.), OMV (20 pct.), Dana Petroleum (25 pct.), CIECO (12,5 pct.) og færøske Faroe Petroleum (12,5 pct.).

Eftersøkningsboringen foregår i licensområde 005, der er placeret sydøst for Færøerne og kun 10 km. fra britisk sokkelområde, hvor der er gjort flere fund. Der bores på 1100 meters dybde og boretiden er fastsat til 75 dage.

Ifølge Nils Sørensen, direktør for Faroe Petroleum, er der pæne forventninger til boringen. Sandsynligheden for at finde olie ligger ifølge Nils Sørensen på 5 til 20 pct.

Betaling til DMI for vejrudsigter

Der blev i forrige Indberetning redegjort for, at Jacob Vestergaard, landsstyremand for fiskerianliggender, ikke fik tilslutning i Lagtinget til en tillægsbevilling på 1,6 mio. kr. til betaling af DMI for vejrmeldinger mv. for Færøerne. Sagsområdet meteorologi blev overtaget 1. april 2009, og der blev sidste år brugt 3,7 mio. kr. til betaling af DMI for vejrmeldinger mv. Der var afsat samme beløb på finansloven for 2010 som for 2009, men der skulle kun betales for ni måneder i 2009

Jacob Vestergaard udtalte den 29. juni til Færøernes Radio, at man nu vil tilpasse aktiviteten på vejrstationen i Tórshavn, så bevillingen på 3,7 mio. kr. slår til. Det vil bl.a. medføre, at der sendes færre vejrballoner op.

Regentparrets besøg på Færøerne 27. juni – 1. juli 2010

Regentparret besøgte Færøerne 27. juni – 1. juli 2010. Besøget startede traditionen tro med modtagelsen i Tórshavn, hvortil Regentparret ankom med Kongeskibet Dannebrog.

Billede: Lagmand Kaj Leo Johannesen, rigsombudsmand Dan M. Knudsen og Tórshavns borgmester Heðin Mortensen modtager Regentparret.

Under besøget kom Regentparret vidt omkring på Færøerne. Udover Tórshavn fik Regentparret besøgt og oplevet Mykines, Miðvág, Vestmanna, Vestmannabjergene, Koltur, grottekoncert på Hestø, Runavík, Klaksvík og Kunoy. På besøgets sidste dag skulle Regentparret have været til Skuoy og St. Dímun, men dårligt vejr betød desværre, at denne del af programmet ikke kunne gennemføres.

Publikationer fra Rigsombudsmanden på Færøerne

Rigsombudsmanden på Færøerne har udgivet *Beretning 2010* der er en årsberetning fra Rigsombudsmanden på Færøerne, som i tekst og tal indeholder en sammenfattende beskrivelse af færøske samfundsforhold. *Beretning 2010* kan i Danmark bestilles hos Schultz Distribution, men kan også hentes på Rigsombudsmandens hjemmeside www.rigsombudsmanden.fo

Lovregister for Færøerne 2010, der indeholder en oversigt over den gældende lovgivning for Færøerne, er ligeledes udkommet og kan bestilles hos Rigsombudsmanden på Færøerne. Publikationen kan ligeledes hentes på Rigsombudsmandens hjemmeside.

Med venlig hilsen

Dan M. Knudsen